

POMEN LOKALNO PRIDELANE HRANE

in vključevanje kmetijstva v pedagoško delo vrtcev in osnovnih šol

Konferenca koordinatorjev programa Ekošola, Brdo pri Kranju, 23.9.2013

Tadeja Kvas Majer
v.d. generalne direktorice Direktorata za kmetijstvo

ZAKAJ LOKALNO TRAJNOSTNA OSKRBA (LTO)

- *Opozorilo FAO ob Svetovnem dnevu hrane 2005*

Pomembnost medsebojnega sodelovanja držav pri razvoju in ohranjanju kmetijstva pri zagotavljanju trajnostne oskrbe s hrano; glede na razvoj globalne trgovine izpostavljen **pomen lokalno pridelane hrane**.

- *Resolucija o nacionalnem programu prehranske politike 2005 – 2010*

LOKALNA TRAJNOSTNA OSKRBA s hrano:

- **tretji steber** zagotavljanja varnega in zdravega prehranjevanja,
- **lokalna pridelava, predelava in distribucija trajnostno proizvedene hrane**, ki je fizično in cenovno dostopna lokalnemu prebivalstvu in porabljena na lokalnih trgih ... **“od njive do krožnika v lokalnem okolju”**.

- *Resolucija o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 – “Zagotovimo.si hrano za jutri”*

Zagotavljanje hrane lokalnemu prebivalstvu s trajnostnim izkoriščanjem domačih proizvodnih virov je strateška opredelitev slovenske države, ki določa tudi njeno politično in ekonomsko suverenost.

➤ **ČIM VIŠJA PREHRANSKA VARNOST** je vodilo predvsem kmetijske in prehranske politike, **LOKALNA (in) TRAJNOSTNA OSKRBA** njun skupni imenovalec.

POMEN LTO ZA SAMOOSKRBO

- Zagotavljanje državne varnosti za obdobje ekonomskih kriz.
- Zmanjšanje odvisnosti od zunanje trgovine, kar pomembno predvsem v času motene oskrbe.
- Urejenost in obdelanost podeželja.
- Ohranjanje delovnih mest na podeželju.
- Zmanjšanje revščine in družbene neenakosti.
- Varovanje okolja .
- Izboljšanje zdravja prebivalstva kot posledica uživanja s stališča prehranske vrednosti kakovostnejše hrane in trajnejšega zagotavljanja virov živil ter posledično manjše možnosti deficita določenih mikrohranil v prehrani.
- ...

LOKALNO PRIDELANA S&Z TER UČINEK NA ZDRAVJE

- Dozorelost lokalnega S&Z optimalnejša, zaradi dolgih prevozov in skladiščenja je ni potrebno predčasno pobirati z njiv in ji dodajati konzervansov, ki ohranjajo njeno svežino.
- Večja verjetnost, da bosta lokalno pridelana S&Z vsebovala večje količine antioksidantov v primerjavi z živil, ki so bila transportirana in skladiščena daljši čas.
- Pri daljši verigi, ki vključuje daljši čas od pridelovalca do potrošnika, pade S&Z vsebnost vitamina C, prav tako se zmanjšajo vrednosti vitaminov A, B in E.
- Če povečujemo delež lokalno pridelanih živil, predvsem S&Z v prehrani, lahko ugodno vplivamo na zagotavljanje virov živil in zmanjšamo možnost pojava mikrohranil.
(Vir: Inštitut RS za varovanje zdravja).

DOBAVA ŽIVIL PREKO ZJN in UREDBE O ZeJN

- **Z 31.12.2012 je v veljavo stopila sprememba ZJN**, ki naročnikom omogoča, da po enostavnejšem postopku naročijo posamezne sklope živil, ki ne presegajo skupne vrednosti 20 % vseh sklopov oziroma ne presegajo skupne vrednosti 80.000 EUR.
- **Zeleno javno naročanje v skladu z Uredbo o ZeJN, pri čemer upoštevamo:**
  - način pridelave;
  - naročanje sezonskih proizvodov;
  - načelo kratkih verig;
  - zmanjšanje količine embalaže in uporaba embalaže iz recikliranih surovin;
  - uporaba papirnatih proizvodov iz recikliranih materialov ali zakonitih virov;
  - večkratna uporaba jedilnega pribora, posode, prtov ipd.;
  - ločeno zbiranje odpadkov;
  - ...

V okviru ZeJN je potrebno nabaviti:

- do 31.12.2013: 5 % ekoloških živil;
- od 1.1.2014 dalje: 10 % ekoloških živil.

KRATKE DOBAVNE VERIGE

- MKO je skupaj z MF in KPV pripravil **SMERNICE s PRILOGO ZA JAVNO NAROČANJE HRANE V JAVNIH ZAVODIH**. V dokumentu so priporočila in navodila, katere ključne elemente je smiselno uporabiti pri javnem razpisu. SMERNICE S PRILOGO bodo (so) objavljene na spletni strani MKO in MF.
- Prav tako bosta obe ministrstvi skupaj z enim izmed javnih zavodov pripravili **vzorčno razpisno dokumentacijo**, katerih dele bo moč uporabiti tudi v drugih javnih razpisih v javnih zavodih.
- **REGIJSKE KONFERENCE**
MKO skupaj z občinami in RRA-ji pripravlja in organizira **regijske konference “Kratke dobavne verige”**, kjer se lahko tako naročniki hrane v javnih zavodih in tudi potencialni dobavitelji hrane seznanijo z nekaterimi novostmi na področju javnega naročanja.
Predvsem pa konference služijo kot **priložnost medsebojnega spoznavanja in poslovnega sodelovanja med javnimi zavodi in pridelovalci oziroma predelovalci hrane na lokalnem nivoju.**

PRIMERI PROJEKTOV

- Tradicionalni slovenski zajtrk
- Shema šolskega mleka in shema šolskega sadja (OŠ)

TRADICIONALNI SLOVENSKI ZAJTRK

- Vsak tretji petek v novembru v vrtcih in osnovnih šolah.
- Namen projekta: izobraževati, obveščati in ozaveščati šolajočo mladino in tudi širšo javnost o pomenu prehranjevalnih navad, o prednostih lokalno pridelanih živil domačega izvora, pomenu zdravega načina življenja, vključno s pomenom gibanja in izvajanja športnih aktivnosti in ravnanju z odpadki, ki nastajajo pri vsakodnevnih dejavnostih ter embalaži živil.
- Projekt spodbuja uživanje lokalne hrane, spodbuja lokalno trajnostno oskrbo in omogoča vzpostavljanje novih stikov med javnimi zavodi in lokalnimi pridelovalci in predelovalci.
- Spodbuja se izvedbo naravoslovnega dne (obisk kmetije ipd.) in vključevanje vsebin kmetijstva in okolja v učni proces.
- Na dan tradicionalnega slovenskega zajtrka obeležujemo DAN SLOVENSKE HRANE (letos drugič). S tem dajemo še večji poudarek hrani iz lokalnega okolja in na zagotavljanje živil iz lokalnega okolja v vseh dnevniških obrokih.

ZAJTRK V LETU 2013

- **15. november 2013**
- MKO bo zagotovilo sredstva za šole in vrtce za nabavo živil za zajtrk, in sicer: kruh, mleko, maslo, med in jabolko. Na posameznega otroka, učitelja in vzgojitelja pripada 0,43 EUR (brez DDV).
- Živila bodo šole lahko dobavile z naročilnico ali pogodbo o nabavi-dobavi živil.
- Posredovana bodo natančnejša navodila v zvezi s projektom.
- Šole in vrtci bodo na podlagi posredovanih izjav na Ministrstvo za kmetijstvo in okolje dobili povrnjena sredstva za nabavo omenjenih živi.
- Več informacij na spletni strani <http://www.tradicionalni-zajtrk.si/> ali tradicionalni-zajtrk.mko@gov.si.

SHEMA ŠOLSKEGA MLEKA

- Namen ukrepa je povečanje uporabe mleka in določenih mlečnih izdelkov, proizvedenih iz kravjega mleka na ozemlju EU in zmanjšanje cene šolske malice.
- Ukrep omogoča vzgojno- izobraževalnim zavodom oz. šolam in vrtcem nakup mleka in določenih mlečnih proizvodov (smernice zdrave prehrane za izobraževalne ustanove) po znižani ceni, ki omogoča znižano plačilo prehrane, kjer je vključen primeren mlečni proizvod.
- Pomen mleka in mlečnih izdelkov: visoka hranilna in biološka vrednost, hranilne snovi v zelo ugodnem razmerju, vir visoko vrednih mlečnih beljakovin (esencialnih AK), vir esencialnih maščobnih kislin ter kalcija v najboljši obliki za presnovo, pa tudi fosforja, kalija, vitamina A, D in še drugih sestavin, ki so potrebne za uravnoteženo rast, razvoj in delovanje človeškega telesa.
- Trenutno je vključenih 6 šol.
- Več informacij na spletni strani http://www.arsktrp.gov.si/si/storitve_ukrepi/trzni_ukrepi/solska_prehrana/povracilo_za_dobavo_mleka_in_dolocenih_mlecnih_izdelkov_solskim_ustanovam/ ali gregor.svajger@gov.si

SHEMA ŠOLSKEGA SADJA (SŠS)

- NAMEN: povečanje porabe sadja in zelenjave (S&Z) pri otrocih EU in s tem zmanjševanje naraščanja pojava prekomerne teže in debelosti pri otrocih.
- CILJ EU SŠS je: otrokom privzgojiti zdrave prehranske navade, za kar je potrebno dati poudarek **sezonskemu in lokalno pridelanemu S&Z, kratkim verigam, varovanju okolja, zmanjševanju odpadkov hrane.**
- 3 stebri SŠS: - **nakup in razdeljevanje S&Z v šolah,**
- **spremljevalne izobraževalne aktivnosti,**
- **monitoring, vrednotenje, obveščanje.**
- Šola je avtonomna pri izbiri **dobavitelja. 40 % S&Z v SŠS je od slovenskih kmetij in zadrug, kar predstavlja cca. 200 ton.**
- Pomembna vloga KGZS pri **spodbujanju dobave lokalno pridelanega sadja in zelenjave:** spisek lokalnih dobaviteljev (161)
- **V 2013/14 je v SŠS prijavljenih 418 OŠ (90%)**
- Več informacij:
http://www.arsktrp.gov.si/si/storitve_ukrepi/trzni_ukrepi/solska_prehrana/shema_solskega_sadja/ in <http://www.shemasolskegasadja.si/>

HVALA ZA POZORNOST!

HRANA IZ VAŠE BLIŽINE

Višja hranilna vrednost in vsebnost vitaminov
Prehranska varnost in domača delovna mesta
Manj onesnaževanja